

İsim :

Not :

باسمه سبحانه وتعالى

الأسئلة الكلاسيكية من كتاب الأمثلة

EMSİLE SORULARI:

1) "Emsile" (أَمْثَلَة) nasıl bir kelimedir ve ne demektir?

"Emsile" أَمْثَلَة, "misâl" مِثَال kelimesinin cem'idir. "Misâl" kelimesi, "mufâale" مُفَاعَلَة bâbından masdardır. Emsile; cem-i kille'dir ve "misaller, örnekler" demektir.

2) Emsile kaç'a ayrılır ve isimleri nedir?

Emsile, 2'ye ayrılır: Emsile-i Muhtelif ve Emsile-i Muttaride.

3) 24 sığadan oluşan "Emsile" türüne ne ad verilir?

"Emsile-i Muhtelif" denir.

4) Fiillerin, Emsile-i'si 14 sığadır. Noktalı yeri doldurunuz.

"Emsile-i Muttaride" denir.

5) Fiilin yapısının ma'lûm ve meçhûl olması ne demektir? Türk Dilindeki karşılıkları nedir?

Ma'lûm: Fâili (öznesi) bilinen, belli olan fiildir. Türkçe'de buna "etken fiil" denir.

Meçhûl: Fâili (öznesi) bilinmeyen fiildir. Türkçe'de buna "edilgen fiil" denir.

6) Müfred, tesniyye (müsennâ) ve cem' ne demektir?

Müfred: Tekil.

Tesniyye: İkil.

Cem': Çoğul.

7) Müzekker ve müennes ne demektir?

Müzekker: Eril.

Müennes: Dişil.

8) Ğâib, ğâibe, muhâtab, muhâtaba ve mütekellim ne anlama gelir?

Ğâib: Kendisinden bahsedilirken hazır bulunmayan erkek.

Ğâibe: Kendisinden bahsedilirken hazır bulunmayan kadın.

Muhâtab: Hazır olup, kendisine söz söylenen erkek.

Muhâtaba: Hazır olup, kendisine söz söylenen kadın.

Mütekellim: Söz söyleyen, konuşan şahıs.

9) Mütekellim kaç a ayrılır ve ne anlamlara gelir?

2'ye ayrılır: Nefs-i mütekellim vahde (*tek olarak konuşan kimse*), Nefs-i mütekellim mea'l-ğayr (*başkasıyla birlikte/birden fazla konuşan kimse*).

10) Sülâsî fiil ne anlama gelir?

“Üçlü, üç harfli” demektir.

11) Mücerred fiil ve mezîdün fih fiil ne anlama gelir?

Mücerred Fiil: Ziyâde harflerden soyutlanmış yani bütün harfleri kök harfleri (*asıl harfleri*) olan fiillerdir.

Mezîdün fih Fiil: Kendisinde ziyâde harf bulunan yani fiilin kök harflerinin üzerine bir, iki, üç harf eklenerek elde edilmiş fiillerdir.

12) “Fâel fiil-aynel fiil-lâmel fiil” ne demektir?

Bir kelimenin fâel fiili (*fâ'sı*), aslî harflerinin ilki, aynel fiili (*ayn'ı*), aslî harflerinin ikincisi, lâmel fiili (*lâm'ı*) ise aslî harflerinin üçüncüsüdür.

13) Ma'lûm olan mâzî fiil nasıl meçhûl yapılır? سَجَدَ “Secde etti” fiiliyle açıklayın.

سَجَدَ Fiilinin fâ'sı madmûm, ayn'ı meksûr yapılır, lâm'ı ise ma'lûmunda olduğu gibi meftûh kalır. سُجِدَ olur.

14) Ma'lûm olan muzâri fiil nasıl meçhûl yapılır? يَسْجُدُ fiiliyle açıklayın.

يَسْجُدُ Fiilinin muzâraat (*muzârilik*) harfi madmûm, ayn'ı (*cîm harfi*) meftûh yapılır, Lâm'ı (*dâl harfi*) ise, ma'lûmunda olduğu gibi madmûm kalır. يُسْجَدُ olur.

15) Mâzî fiil ve muzâri fiil neye denir?

Mâzî fiil: Geçmiş zamanda bir iş, bir oluş bildiren fiildir.

Muzâri fiil: Şimdiki ya da gelecek zamanda bir iş, bir oluş bildiren fiildir.

16) Muzâraat (muzârilik) harfleri nelerdir?

اَتَيْنَ 'de yer alan ا-ت-ن-ى harfleridir.

17) Ma'lûm olan mâzî fiilden muzâri fiil nasıl yapılır? Bir örnek vererek, açıklayınız.

كَتَبَ 'yi ele alalım. اَتَيْنَ 'nin başına ا harflerinden biri getirilir. (Dört harfli dışındaki fiillerde muzârilik harfi meftûh olur. Rubâîlerin muzâraat harfi madmûm'dur), sonra fâ'sı (kef harfi) sâkin, lâmi (bâ harfi) ise madmûm kılınır. Sülâsî fiillerin muzârisinin aynel fiili için lügata bakılır. (Çünkü Sülâsî fiillerin muzârisi semâî'dir. Rubâî, humâsî ve sudâsî fiillerin muzârieleri kıyâsî'dir, belli kalıpları vardır.) Lamel fiilin harekesi madmûm kılınır. يَكْتُبُ olur.

18) Mücerred olsun mezîdün fîh olsun, ma'lûm ve meçhûl olsun mâzî fiil çekim tablosunda mâzîlerin sonuna gelen ekler nelerdir?

اُ.....	ا.....	
نَ.....	نَا.....	تَ.....
نُم.....	نُمَا.....	تُم.....
نُن.....	نُمَا.....	تُم.....
	نَا.....	تُم.....

19) Mücerred olsun, mezîdün fîh olsun, ma'lûm ve meçhûl olsun muzâri fiil çekim tablosunda muzârielerin sonuna gelen ekler nelerdir?

وُن.....	اَن.....	
نَ.....	اَن.....	
وُن.....	اَن.....	

نَ.....

أَن.....

يَن.....

.....

.....

20) Mâzî fiil hangi zamandır?

Geçmiş zamandır.

21) Muzâri fiil hangi zamandır?

Şimdiki zaman veya gelecek zamandır.

22) يَأْكُلُ ve يَشْرَبُ muzâri fiillerinin meçhûllerini yazınız.

يَأْكُلُ، يَشْرَبُ

23) Kaç çeşit masdar vardır? Birer örnek veriniz.

Masdarlar 3'e ayrılır: Mîmsiz masdar; نَصْرٌ gibi. Mîmli masdar; مَنْصَرٌ gibi. Te'li masdar: نَصْرَةٌ ve نَصْرَةٌ gibi.

24) ضَرَبَ fiilinin mîmli masdarının çekimini yapınız.

مَضْرَبٌ مَضْرَبَانِ مَضَارِبٌ

25) Sarf ilminde semâî ve kıyâsî tabirleri ne anlama gelir?

Semâî: Araptan işitildiği şekilde kabul edilen, belli bir kâidesi olmayan.

Kıyâsî: Belli bir kâideye bağlı olan, kurallı.

26) Sülâsî fiillerin mîmsiz masdarları semâî midir yoksa kıyâsî midir?

Semâî'dir.

27) İsimler ve fiiller neden türetilmişlerdir?

İsimler ve fiillerin hepsi masdardan müstaktır (türetilmiştir).

Masdar ise مُشْتَقٌّ مِنْهُ müştakkun minh (kendisinden türetilen)dir.

28) Sülâsîlerin ism-i fâillerinin (فَاعِلٌ) ve ismi mef'ûllerinin (مَفْعُولٌ) vezinleri semâî midir yoksa kıyâsî midir?

Sarf âlimlerinin ittifâkı ile kıyâsî'dir.

29) Cem-i musahhah (cem-i sâlim) ne demektir? Bir örnek veriniz.

Bu cem' yapıldığında, çoğul hâlinde müfredinin şekli bozulmaz. İki türlüdür: Cem-i müzekker ve cem-i müennes. Örnek: مُسْلِمٌ ← مُسْلِمَاتٌ ve مُسْلِمٌ ← مُسْلِمُونَ gibi. Cem-i müzekker'de, kelimenin sonuna ون ve ين gelir. Türkçe imlâsına göre söylersek; tekil hâli bozulmadan, sonuna "-ûn, -în" ekleri getirilen cem'dir. "Müslimûn, Müslimîn" gibi. Cem-i müennes'te ise, müfredi bozulmadan kelimenin sonuna ات gelir. "Tâ" ile müennes olmuş müfred isimlerde "tâ" kaldırılır. Türkçe imlâsına göre; sonu "-ât" ekiyle biten cem'ilerdir. "Müslimât" gibi.

30) Cem-i mükesser (kırık çoğul) ne demektir? Bir örnek veriniz.

Müfredinin şekli bozularak yapılan çoğullardır. Belli bir kâidesi yoktur, semâî'dir. Araptan işitildiği gibi kullanılır, lügatlere bakılarak tespit edilir. Pek çok kalıpları vardır. Mu'rabdırlar. Cinsiyet kategorisinde dişil sayılırlar.

Örnek: كِتَابٌ ← كُتُبٌ ، رَجُلٌ ← رِجَالٌ ، عِلْمٌ ← عُلُومٌ ، قَلَمٌ ← أَقْلَامٌ gibi.

31) نَاصِرِينَ ve نَاصِرِينَ kelimeleri (sarf ve i'râb yönünden) nasıl kelimelerdir? Açıklayınız.

نَاصِرِينَ kelimesi; ism-i fâilin tesniyyesidir. Nasb ve cerr mahallindedir; çünkü tesniyyelerde (sondaki kesreli nûn ile fethalı lâmel fiil arasında bulunan) "sâkin yâ" nasba ve/veya cerre delâlet eder. نَاصِرِينَ kelimesi ise; ism-i fâilin cem-i müzekker sâlim sîğasıdır. Nasb ve/veya cerr mahallindedir; çünkü cem-i müzekker sâlimlerde (sondaki fethalı nûn ile kesreli lâmel fiil arasında yer alan) "sâkin yâ" nasba ve /veya cerre delâlet eder.

32) Olumsuz (menfî) mâzî manası veren sîğa hangisidir? Bir örnek veriniz.

Olumsuz mâzî manası veren sîğa; fiil-i muzâri cahd-i mutlak'tır.

Örnek: Müsbet (olumlu) mâzî: كَتَبَ "yazdı"; cahd-i mutlak, menfî (olumsuz) mâzî manası: لَمْ يَكْتُبْ "yazmadı".

33) Cezm ve nasb edatları muzâri fiilin çekiminde nasıl bir değişikliğe yol açar?

Cem-i müennes nûnları hâriç, tesniyyelerde, cem-i müzekkerlerde ve müfred müennes muhâtaba'da bulunan nûnları hafz ederler (düşürürler). Müfred ve mütekellimlerin sonunu cezm edatları cezm eder, nasb edatları nasb eder.

34) "Çıktınız sizler cem' hâzır erler geçmiş zamanda" fiilini yazınız ve çekim tablosundaki yerini yuvarlak olarak işâretleyiniz. خَرَجْتُمْ

35) "Oturur iki ğâibe avratlar şimdiki hâlde ya gelecek zamanda" fiilini yazınız ve çekim tablosundaki yerini yuvarlak olarak işâretleyiniz. تَجَلَّسَانِ

36) "(O bayan) hâlâ yardım etmedi, henüz yardım etmedi" nasıl söylenir?

لَمَّا تَنْصُرْ

37) Sülâsî fiillerden emr-i hâzır nasıl yapılır? Anlatınız.

Muzâri fiilin muhâtab ve muhâtaba sîğalarından yapılır. Fiilin, muzâraat harfi hafz edilir (atılır), aynel fiiline bakılır, -eğer aynel fiili damme ise, fiilin başına dammeli bir hemze, eğer fetha ya da kesre ise kesreli bir hemze getirilir, fiilin sonu sâkin kılınır. تَعَلَّمُ ← إِعْلَمْ gibi.

38) Emir ve nehy fiilleri kaç tanedir? Kısaca maddeler hâlinde yazınız.

1- Emr-i hâzır,	1- Nehy-i hâzır,
2- Emr-i ğâib.	2- Nehy-i ğâib.

39) Cezm edâtları (cevâzım) hangileridir?

لَمْ ، لَمَّا ، لَأْمُ الْأَمْرِ (ل) ، لَا النَّاهِيَّةُ

- 40) “(O erkek) yardım etmiyor” ve “(o erkek) yardım etmeyecek/yardım etmez” nasıl denir?

مَا يَنْصُرُ ، لَا يَنْصُرُ

- 41) “(O bayan) yazıyor” ve “(O bayan) yazmıyor” nasıl denir?

لَتَكْتُبُ ، مَا تَكْتُبُ

- 42) لَا يَنْصُرُ ve لَا يَنْصُرُ fiillerinin sîğaları nedir?

لَا يَنْصُرُ fiil-i muzâri nehy-i istikbâl’dir; لَا يَنْصُرُ nehy-i gâib’dir.

- 43) فَتَحَ ، مَا فَتَحَ ، لَمْ يَفْتَحَ ، مَا يَفْتَحُ ، لَا يَفْتَحُ ، لَا يَفْتَحُ ، لِيَفْتَحَ fiillerinin anlamlarını kısaca yazınız.

Fiillerin tamamı, müfred müzekker gâib sîğalarıdır. Sırasıyla anlamları şunlardır:
Açtı, açmadı, açmadı, açmıyor, açmayacak, açmasın, açıyor, açsın.

- 44) Muzâri fiilin başına gelen, “gelecek zaman edatları” nelerdir? Örnekle gösteriniz.

سَوْفَ ve سَ’dir. Muzâri fiilin üzerine dâhil olan السَّيِّئُ ve سَوْفَ arasında fark vardır. السَّيِّئُ yakın geleceği, سَوْفَ ise uzak geleceği ifade eder. Fiilin sonunda hareke bakımından herhangi bir değişiklik yapmaz. Türkçe’ye “-ecek, -acak” diye tercüme edilir. Örnek: سَتَعْلَمُونَ “yakında bileceksiniz”, سَوْفَ تَعْلَمُونَ “ileride bileceksiniz” gibi.

- 45) لَنْ يَغْفِرَ anlamı nedir ve لَنْ edatının muzâri fiile kattığı anlam nedir?

“O asla bağışlamayacak, mağfiret etmeyecek” demektir. Fiil-i muzârinin, şimdiki ve gelecek zamanı içine alan manasını, sadece gelecek zamana çevirip, kesin olarak olumsuz kılar. (Te’kîd-i nehy-i istikbâl)

- 46) Sülâsîlerde emr-i gâib nasıl yapılır? Anlatınız.

Muzâri fiilin, gâib ve gâibe sîğalarından yapılır. Fiilin evveline kesreli bir lâm (emir lâmı) getirilir, kelimenin sonu cezm edilir.

Örnek: يَعْلَمُ "biliyor, bilir" ← لَيَعْلَمُ "bilsin"

47) اذْهَبْ a fiilinin emr-i ğâibinin ma'lûmunu çekiniz.

لِيَذْهَبْ لِيَذْهَبَا لِيَذْهَبُوا
لَتَذْهَبْ لَتَذْهَبَا لَتَذْهَبْنَ

48) İki nefy edatı النَّافِيَتَانِ (en-nâfiyetân) denen harfler nelerdir?

İki olumsuzluk edatı مَا ve لَا 'dır.

49) جَلَسَ 'nin emr-i hâzır, nehy-i hâzır, emr-i ğâibi ve nehy-i ğâibi nasıl gelir?

Sırasıyla şöyledir: اجْلِسْ، لَا تَجْلِسْ، لِيَجْلِسْ، لَا يَجْلِسْ

50) اضْرِبْ emrinin çekimini yapınız.

اِضْرِبْ اِضْرِبَا اِضْرِبُوا
اِضْرِبِي اِضْرِبَا اِضْرِبْنَ

51) "(Cem' erler) yapmayın" ve "(Cem' avratlar) yapmayın" cümlesini Arapça'ya çevirin.

لَا تَفْعَلُوا، لَا تَفْعَلْنَ

52) Sülâsî fiilin emr-i hâzırının meçhûlü nasıl gelir? نَصَرَ fiilini esas alarak söyleyin.

اُنْصِرْ ← لَتُنْصِرْ

53) نَزَلَ ve خَرَجَ fiillerinin ismi zaman, ism-i mekân ve masdar mîmî'leri nasıl gelir?

Açıklayınız.

İsm-i zaman, ism-i mekân ve masdar mîmî, muzâri fiilden türetilir. Muzâraat harfi kaldırılır, yerine fethalı bir mîm getirilir ve kelimenin sonu isim alâmeti olarak tenvînlenir. İki vezni vardır: مَفْعَلٌ، مَفْعُلٌ

Eğer muzârinin aynel fiili madmûm ya da meftûh ise; ism-i zaman, ism-i mekân ve mîmli masdar, مَفْعُلٌ vezninde gelir. Örnek: يَخْرُجُ ← مَخْرَجٌ، يَفْتَحُ ← مَفْتَحٌ

Eğer muzârinin aynel fiili meksûr ise, ism-i zaman, ism-i mekân مَفْعُلٌ، mîmli masdar ise مَفْعُلٌ vezninde gelir. Örnek: يَنْزِلُ ← مَنْزِلٌ (İsm-i zaman, ism-i mekân).

“İnecek zaman, inecek mekân” demektir. $\text{يَنْزِلُ} \leftarrow \text{مَنْزَلٌ}$ (Mîmli masdar). “İnmek” demektir.

Sülâsî fiillerde ism-i zaman, ism-i mekân ve mîmli masdar konusunu maddeler hâlinde özetleyelim:

a) Misâl fiilin dışındaki tüm fiillerin mîmli masdarı مَفْعَلٌ vezninde gelir.

$\text{يَطْلُبُ} \leftarrow \text{مَطْلَبٌ}$ ، $\text{يَضْرِبُ} \leftarrow \text{مَضْرِبٌ}$ ، $\text{يَفْتَحُ} \leftarrow \text{مَفْتَحٌ}$ gibi.

b) Misâl fiilin mîmli masdarı مَفْعَلٌ vezninde gelir. $\text{يُعِدُّ} \leftarrow \text{مَوْعِدٌ}$ gibi.

c) Sülâsî mücerred fiillerde ism-i zaman, ism-i mekân ve mîmli masdar, muzâri fiilin ma'lûmundan yapılır:

√ Muzâri fiilin aynel fiili meftûh ya da madmûm ise; ism-i zaman, ism-i mekân ve mîmli masdar مَفْعَلٌ vezninde gelir. $\text{يَحْسُنُ} \leftarrow \text{مَحْسَنٌ}$ ، $\text{يَفْتَحُ} \leftarrow \text{مَفْتَحٌ}$ gibi.

√ Muzârinin aynel fiili meksûr ise; mîmli masdar مَفْعَلٌ vezninde, ism-i zaman ve ism-i mekân ise مَفْعِلٌ vezninde gelir.

Mîmli masdar: $\text{يَضْرِبُ} \leftarrow \text{مَضْرِبٌ}$ ، İsm-i zaman ve ism-i mekân: $\text{يَضْرِبُ} \leftarrow \text{مَضْرِبٌ}$ gibi.

√ Bu kâide sahîh, ecvef, mudâaf ve mehmûz fiillerde geçerlidir.

Yani bu dört fiilde muzârinin aynel fiili meftûh ya da madmûm olursa; ism-i zaman, ism-i mekân ve mîmli masdar مَفْعَلٌ vezninde gelir.

Eğer muzârinin aynel fiili meksûr olursa; mîmli masdar مَفْعَلٌ vezninde, ism-i zaman ve ism-i mekân ise مَفْعِلٌ vezninde gelir.

d) Nâkıs fiilde muzârinin aynel fiili ister meftûh, ister meksûr, ister madmûm olsun; ism-i zaman, ism-i mekân ve mîmli masdar مَفْعَلٌ vezninde gelir.

$\text{يَغْزُو} \leftarrow \text{(مَغْزَى)} \text{ مَغْزَى}$ ، $\text{يَرْمِي} \leftarrow \text{(مَرْمَى)} \text{ مَرْمَى}$ ، $\text{يَرْضَى} \leftarrow \text{(مَرْضَى)} \text{ مَرْضَى}$ gibi.

e) Lefîf-i mekrûn, nâkıs fiil gibidir.

Yani ism-i zaman, ism-i mekân ve mîmli masdar مَفْعَلٌ vezninde gelir.

$\text{يَطْوِي} \leftarrow \text{(مَطْوَى)} \text{ مَطْوَى}$ / يَطْوِي gibi.

√ Lefîf-i mefrûk, bazı sarf âlimlerine göre misâl fiil gibidir.

Buna göre, lefîf-i mefrûk'tan gelen ism-i zaman, ism-i mekân ve mîmli masdar مَوْقٍ / يَقِي (يَوْقِي) ← (مَوْقِي) مَوْقٍ vezninde gelir. مَوْقٍ مَفْعَلٌ gibi.

√ Diğer sarf âlimlerine göre ise; lefîf-i mefrûk'tan gelen ism-i zaman, ism-i mekân ve mîmli masdar مَوْقٍ مَفْعَلٌ vezninde gelir. مَوْقِي (مَوْقِي) مَوْقِي ← (يَوْقِي) يَقِي / يَقِي gibi.

54) مَنْصُورَانِ ile مَنْصُورَيْنِ arasında i'râb yönünden ne gibi bir fark vardır?

مَنْصُورَانِ ism-i mef'ûlün tesniyyesidir, merfû'dur, ref' alâmeti elif'tir.

مَنْصُورَيْنِ de, ism-i mef'ûlün tesniyyesidir. Mensûb ya da mecrûr'dur; nasb ve cerr alâmeti, yâ'dır.

55) مِكتَاب kelimesinin sîğası ve anlamı nedir?

İsm-i âlettir, "yazma âleti, daktilo" demektir.

56) مَضْرَب ، ضَرْبَةً ، ضَرْبًا ، ضَرْبٌ kelimelerinin sîğalarını ve anlamlarını yazınız.

Sırasıyla; mîmsiz masdar "vurmak", masdar binâ-i merre "bir kere vurmak", masdar binâ-i nev' "bir çeşit vurmak", mîmli masdar "vurmak" demektir.

57) "Küçük adam, adamcağız", "küçük nehir, nehircik, dere, çay", "küçük yazar, yazarcık" ve "küçük serçe, serçecik" kelimelerini Arapça'ya çeviriniz.

رَجُلٌ ← رَجِيلٌ ، نَهْرٌ ← نُهُيرٌ ، كَاتِبٌ ← كُوتِبٌ ، عَصْفُورٌ ← عَصِيفِيرٌ

58) مَكَّة ve عَيْسَى isimlerinin ism-i mensûb sîğalarını -kısaca anlatarak- yapınız.

مَكَّة ← مَكِّي İsm-i mensûb yapılacak olan kelimenin sonunda tâ (ة) harfi var ise, bu harf hazf edilir, kelimenin sonuna şeddeli nisbet yâ'sı (ي) getirilip ve öncesindeki harfin harekesi kesre kılınır.

عَيْسَى ← عَيْسَوِي İsm-in sonunda elif (ل) ya da yâ (ي) bulunursa, bu harfler vâv'a (و) çevirilip, kendisinden önceki harf meftûh kılınır, ismin sonuna şeddeli nisbet yâ'sı getirilip, mâkabli (önceki harfi) kesre yapılır.

59) كَذَابٌ / عَلَامٌ ve كَذِبٌ / عَلِيمٌ kelimeleri arasında ne gibi bir fark vardır?

عَالِمٌ ism-i fâildir, “bilen, bilici” demektir, عَلَامٌ ise mübalağalı ism-i fâildir. “çok bilen, çok bilici” demektir. Aynı şekilde كَاذِبٌ “yalancı” anlamında ism-i fâil, كَذَّابٌ “çok yalancı” anlamında mübalağalı ism-i fâildir.

60) طَبَّاخٌ، خَبَّازٌ، بَوَّابٌ، حَدَّادٌ، نَجَّارٌ kelimelerinin anlamlarını yazınız.

Sırasıyla anlamları şudur: Aşçı, ekmekçi (fırıncı), kapıcı, demirci, marangoz.

61) مَسْكُونٌ ve مَسْكِينٌ kelimelerinin sîğaları nedir?

مَسْكُونٌ ism-i mef'ûldür, مَسْكِينٌ ise, mübalağalı ism-i fâil'dir.

62) عَلِمَ “bildi” ve جَهَلَ “câhil oldu” fiillerinin ism-i tafdîlleri nasıl gelir?

عَلِمَ ← أَعْلَمُ، جَهَلَ ← أَجْهَلُ

63) كُبْرَى nasıl bir kelimedir?

أَكْبَرُ (ism-i tafdîl)'in müennesidir.

64) أَسْوَدٌ “siyah” gibi renk, أَبْكَمٌ “dilsiz” gibi uzuv noksanlığı, أَشْهَلُ “ela gözlü” gibi şekil, sûret yahut da güzellik ve çirkinlik manası bulunan kelimelere ne nedir?

“Sıfat-ı müşebbehe” denir.

65) مَا أَصْبَرَهُ ve مَا أَصْبَرَ عَلَيَّ، أَصْبِرْ بِهٖ، أَصْبِرْ عَلَيَّ cümlelerinin anlamlarını yazınız.

Acep (acaip) sabretti bir gâib erkek (o amma da sabretti), Ali acaip sabretti, o ne acaip sabretti, Ali ne acaip sabretti.

66) Munfasıl (ayrı) zamirleri yazınız.

هُوَ هُمَا هُمْ
هِيَ هُمَا هُنَّ
أَنْتَ أَنْتُمَا أَنْتُمْ
أَنْتِ أَنْتُمَا أَنْتُنَّ
أَنَا نَحْنُ

67) بَ bâ harf-i cerrine muttasıl (bitişen) zamirleri bitiştirerek çekimini yapınız.

بِهِ	بِهِمَا	بِهِمْ
بِهَا	بِهُمَا	بِهِنَّ
بِكَ	بِكُما	بِكُمْ
بِكِ	بِكُما	بِكُنَّ
بِنَا	بِنَا	بِنَا

- 68) “Acep câhillik ettiler cem’ ğâip avratlar/o kadınlar acâip câhillik ettiler” ve “ne acep câhillik ettim ben/ben ne acâip câhillik ettim” sözlerini Arapça’ya çevirin.

مَا أَجْهَلَهُنَّ ، أَجْهَلُ بَنِي

- 69) مَا أَجْمَلَ هَذَا الْبَيْتَ sözünü tercüme edin.

Bu ev acaip güzeldir (Bu ev amma da güzel)!

- 70) جَلَسَ ve جَلَسَ kelimelerinin anlamları nedir?

جَلَسَ “Bir kere oturmak”, جَلَسَ “bir çeşit oturmak” demektir.

- 71) Emsile’de 24 sığanın kaç isim, kaç fiildir?

24 sığanın 13’ü fiildir (7’si ihbârî, 6’sı inşâ’îdir. 6’sı müsbet, 7’si menfî’dir), 11’i isimdir.

- 72) كَذَبَ i “Yalan söyledi” fiilinin, fiil-i muzâri nefy-i istikbâli ve te’kîd-i nefy-i istikbâli nasıl gelir?

لَا يَكْذِبُ ‘nin nefy-i istikbâli; “yalan söylemez, yalan söylemeyecek” anlamında ‘dur. Te’kîd-i nefy-i istikbâli ise; “asla yalan söylemez, asla yalan söylemeyecek” anlamında لَنْ يَكْذِبَ ‘dir.

- 73) Dilbilgisinde nefy ile nehy arasındaki anlam farkı nedir?

Nefy: Olumsuzluk yani müsbetin zıddıdır.

Nehy: Yasaklama yani emrin menfî şeklidir.

- 74) Fâil ve mef’ûl ne anlama gelir? Cümle içinde harekeleri nedir?

Fâil (özne): bir işi yapana denir. Harekesi damme'dir ya da dammeli tenvîn'dir. Fiile "kim?" ya da "ne?" sorusu sorulduğunda alınan cevap fâildir.

Mef'ûl: Fâilin fiilinden etkilenen varlıktır. Harekesi fetha ya da fethalı tenvîn'dir. Fiile "neyi, neye, kime?" sorusu sorulduğunda alınan cevap mef'ûl'dür.

Eğer fâil ve mef'ûl akıl sahibi olursa, fâile "kim?", mef'ûle "kimi, kime?" manası verilir. Eğer fâil ve mef'ûl akıl sahibi olmazsa, fâile "ne?", mef'ûle "neyi, neye?" manası verilir.

75) Cümlede nâibu'l fâil neye denir? Türkçe'de hangi adla anılır? "Kur'ân okundu" قُرِئَ الْقُرْآنُ cümlesine göre açıklayınız.

قُرِئَ الْقُرْآنُ cümlesinde قُرِئَ mâzî fiili, meçhûl olduğu için, aslında mef'ûl (nesne) olan الْقُرْآنُ, fâil (özne) gibi gözükmektedir. Bu tür edilgen fiille kurulmuş cümlelerdeki nesneye "sözde özne" denir. Örneğimizdeki cümlede الْقُرْآنُ kelimesi öznenin yerine geçtiği için, nâibu'l fâildir. Çünkü "Kur'ân okundu" derken; "Kur'ân" kelimesi özne gibi gözüксе de, okuma işini yapan değil, okunandır. Bu nedenle ona "nâibu'l fâil" diyoruz. Eğer cümle, etken (ma'lûm) fiille kurulmuş olsaydı, الْقُرْآنُ kelimesi mef'ul-ü bih olacaktı. Şöyle ki: قَرَأَ الْقُرْآنُ Burada قَرَأَ mâzî fiildir, fâili içinde gizlidir, o da هُوَ 'dir. الْقُرْآنُ kelimesi ise, mef'ûl-ü bih'tir. Mef'ûl bih olan bir kelime, cümlenin fiili meçhûl kılındığında fâilin nâibi olur. Harekesi de damme'dir.

76) عَطْشَانٌ ، جَوْعَانٌ ، كَسْلَانٌ ، غَضَبَانٌ ، سَكْرَانٌ sıfat-ı müşebbehe kelimelerin anlamları nedir ve müennesleri hangi vezinde gelir?

Sırasıyla anlamları: "Susamış (susuz), aç, tembel, kızgın, sarhoş" demektir.

Müennesleri ise; سَكْرَى ، غَضَبَى ، كَسْلَى ، جَوْعَى ، عَطْشَى biçiminde فَعْلَى vezinde gelir.

77) صَوْدَاءُ ، صَفْرَاءُ ، حَمْرَاءُ ، زَرْقَاءُ ، خَضْرَاءُ kelimelerinin müzekkerleri nasıl gelir yani hangi vezindedir?

Müzekkerleri; أَسْوَدٌ ، أَصْفَرٌ ، أَحْمَرٌ ، أَزْرَقٌ ، أَخْضَرٌ biçiminde أَفْعَلٌ vezinde gelir.

78) بَيْضَاءُ ve فَضْلَى kelimelerinin sîğalarını yazınız.

فُضِّلَ kelimesi, ism-i tafdîl olan أَفْضَلُ'nun müennesidir.

بَيْضَاءُ kelimesi, sıfat-ı müşebbehe olan أَبْيَضُ'nun müennesidir.

79) عَبْدُ اللَّهِ، فَاتِحٌ، فَارُوقٌ، مُحَمَّدٌ، عُبَيْدٌ isimlerinin sîğalarını ve anlamlarını yazınız.

عَبْدُ اللَّهِ ismi, isim tamlamasıdır, mudâf ile mudâfun ileyh'ten meydana gelir.

“Allah'ın kulu” demektir. فَاتِحٌ ismi, ism-i fâil'dir, “açan, açıcı” demektir. فَارُوقٌ

ismi, mübalağalı ism-i fâil'dir “doğruyu yanlıştan çok ayırt eden” demektir. مُحَمَّدٌ

ismi, ism-i zaman, ism-i mekân ve mîmli masdardır, “övme zamanı, övme

mekânı, övmek” demektir. عُبَيْدٌ ismi ise, ism-i tasğîr'dir, “küçük kul, kulcağz”

demektir.

80) فَتَحَ a fiilinin “24 Emsile” sîğasını yazınız.

فَتَحَ، يَفْتَحُ، فَتَحًا، فَهُوَ فَاتِحٌ، وَذَاكَ مَفْتُوحٌ، لَمْ يَفْتَحْ، لَمَّا يَفْتَحُ، مَا يَفْتَحُ، لَا يَفْتَحُ، لَنْ يَفْتَحَ، لِيَفْتَحَ،

لَا يَفْتَحُ، اِفْتَحْ، لَا تَفْتَحْ، مَفْتَحٌ، مِفْتَحٌ، فَتَحَهُ، فَتِيحٌ، فَتَحَ، فَتَحِيٌّ، فَتَّاحٌ، أَفْتَحُ، مَا افْتَحَهُ، وَأَفْتَحُ بِهِ

Emsile-i muhtelif; lafzan 24 sîğadır ama mânen yani mana bakımından 26'dır.

Çünkü مَفْعَلٌ vezninde üç mana vardır: 1- İsm-i zaman, 2- İsm-i mekân, 3- Mîmli masdar.

AÇIKLAMA:

Soruların cevaplarının değerlendirilmesinde, Emsile dersinde öğretilen ve ortalama öğretilebilecek konulara göre bir seviye gözetilmiştir.

PUANLAMA:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 20, 21, 26, 27, 28, 32, 34, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 48, 51, 62. Sorular doğru cevabı “1 puan”, 13, 14, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 29, 30, 31, 33, 37, 38, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 78. Soruların doğru cevabı “1,25 puan”, 76, 77, 79.

Soruların doğru cevabı “3 puan”, 80. Sorunun doğru cevabı ise “3,5 puan”dır.

Başarı ve muvaffakiyet Allah'ın yardımı ile dir.

31 Temmuz 2015 - Cuma / 15 Şevvâl 1436

BAŞARILAR...

يوسف السماء